

שלא תל עליו מעולם מנחת מילה, שיש אין מילה למשך ערלתו כדי לקיים בו מנחת מילה:

גם מה שכתב מע"כ, והמאחר מצטל מ"ע שיש בו לד כרת, דייק מע"כ לד כרת, ולא כתב מ"ע שיש בו כרת היינו משום דעל מנחת שמיני ליכא כרת, מש"ה כתב לד כרת אם לא ימול כלל, אבל בזמנת גם לד כרת ליכא על האב, ואינו חייב כרת אלא הערל עלמו אם אינו מל עלמו בגדלותו, הא מיהא בטולד אחר שקיעה פשיטא שנימול בתשיעי ואם הוא שבת בעשירי, ומשנה מפורשת היא:

איברא בעבודה דמר עסיה גם בזה ספק אם טולד לאחר השקיעה או לפני השקיעה היה מקום לומר דמלין

בספק שביעי, ספק שמיני משום דהוי ס"ס שמא לפני שקיעה ושמא בה"ש הוי יום, מכ"מ אי בל לפני השאלה הייתי מורה לאחר המילה (משום דהו הספק אי לפני שקיעה או לאחר שקיעה הוי ספק שאפשר שיתברר ע"י אגשים שהיה או בשעת לידה, וכל ספק שהגיע לשני גדלות וברקו ולא מלאו שערות חוששין שמא נשרו, והטעם דחוששין מספק, משום חזקה דרבא כידוע פ' יולא דופן, וא"כ אם היה ספק בשנים ג"כ וברקו ולא מלאו שערות היה הדעת נותן שלא לחוש שמא נשרו, ואין לחוש לקידושין, ובזמנת כסתפק בזה הרשב"א בתשובה (סי' אלף רט"ז), ומכ"מ אכן קי"ל דחוששין לקידושין כמ"ש בב"ש אה"ע (סי' קנ"ה סק"ב), וכתב הטעם משום דהכל ספק אחד הוא, וה"ל ב"ד הכל ספק אחד אי הוי יום או לילה, ובחיבורי הע"ש (שאלתא קט"ז אות ז') הארכתי הרבה וביארתי דעיקר הטעם הוא משום שהוא ספק דאפשר שיתברר אזלין להחמיר והראיתי לרעת שזהו טעם משנתנו ביבמות פרק אלמנה ספק בן תשע שנים ויום א' ספק שאינו כו' פוטל מן הספק, ורבותינו הוסיפו נתקאו בזה, אבל לפי הפשט הטעם משום שהוא ספק שאפשר שיתברר ע"י אחרים שנתו, וה"ל ב"ד הוי ספק שאפשר שיתברר דטולד אחר שקיעה וא"כ יש לך לילך לתומרא, ובעין ראיה הוא ממשנה ר"פ ר"ח דמילה, דתנן קטן נימול לשמונה ולתשעה כו' טולד בה"ש נימול לט', וע"כ פ' לתשיעי דאפשר הוא בתשיעי וא"כ יתני קטן נימול לשבעה היינו טעם טולד ספק אם לפני שקיעה או לאחר שקיעה נימול לספק שביעי, אלא ודאי דהו אי אפשר בשום אופן לאקדומי לפני שמיני בבירור:

נפתלי צבי יהודא ברלין.

סימן נה

ב"ה ג' ל"ג בעומר תרל"ח.

לכבוד הרב וכו' בקש"ה סו"ה ראובן יצחק סו"ץ דק"ק ריגא.

מכתב מע"כ נ"י וכו', ואשר הוסיף מעכ"ת נ"י להציע דבריו היקרים בענין מליצה בשבת, אשר התחוק בכל פה

שיטתן הפורע ומתעטס שכתבתי בהע"ש, דפק"כ דחוייה וטוב למעט בדחויים, והפורע כ"ז שאין מבלק ידו אין כאן דחוי אחר, ואשר חיליה דמר שכוון הוא ואינו לדעת אחת, ובכ"ז לא אכחד ממע"כ נ"י שאינו יכול למחות בעיר, באשר נעשה הרגל לעשות מליצה כיבוד ולא כמו שארי פקו"ג, ע"כ הגני מלד לתשוב דהו הפקו"ג הוא כמו הותרה, מטעם שכבר נתנה שבת לדחות מפני מילה, וה"ל כמו אברים ופדרים שאין זמנם קבוע ודוחה שבת בשביל חביבה מילה בשעתה, ומ"מ עיקר ההיתר הוא משום שכבר ניתן שבת לדחות אלא שחיטה כדאיתא בפסחים (דס"ט) ה"ג פקו"ג דמליצה, ועוד יש מקום לומר דאחר שא"ל להיות מילה בלי מליצה, א"כ פקו"ג זו הותרה, כמו כל דבר שדוחה שבת בע"כ כמ"ש בהע"ש שם והרי ע"כ זהו הכ"מ בין מליצה להא דאי אבדיר סמיני. לפני המילה דקו"ל כהר"ה שאין מוהלין בשבת כדי שלא נכא לדחות שבת בשחיקת סממנין ואמאי מותר למול ואין אנו חוששין לדחות שבת על מליצה אע"כ שאני סמיני דאפשר לעשות מע"ש נא"ה היא דחוייה אם נתפזרו אחר המילה, מש"ה אם נתפזרו

לפני המילה אסור למול כדי שלא נכא לדחות שבת, מבא"כ מליצה עלמה דא"ל לעשות לפני המילה, ה"ז הותרה וה"ז כמו כל מוטם שמכבדין בם את המכובדין, ולא דמי לפקו"ג שטוב עוב שלא להגיע לפקו"ג ולא לדחות אה"ש, ולא לדי סכנה בחול, משא"כ מליצה היא פקו"ג שמטוה להגיע לזה, ומש"ה הוי מילה בעשייתה כמו מילה עלמה ומיקרי הותרה, אחר כ"ז הגני אומר הכלל ידוע הגמ' לישראל כו' ידירו העמוס בעבודה:

נפתלי צבי יהודא ברלין.

סימן נו

לכבוד הרב וכו' אב"ק טווער.

מכתבו מן מ"ד למב"י הגיעני, ואני עמוס בעבודה רבה והגיעני ימי זקנה ושיבה, וכבד עלי משא הכתיבה,

ע"כ נמשך תשובתי עד היום, והנה נסתפק מע"ל אם לסמוך על הוראת הס"י ציו"ד (סי' קט"ו) שהתיר לקוץ חילנות שיש בהם פירות כדי לבנות במקומם בית, ובעניי הגני מסכים למע"כ נ"י שיש להוחר מזה, בל"ל לקוץ משום אזה שווי יוסר משווי האילן, דבל"ז שיש הנאה בהשחתה יותר מקיומו כל דבר אסור משום בל תשחית כדמוכח בגמ' (דקב"ט א') ולולי בל תשחית דגופא עריך היה אסור לשבור כלי משום הנאה הגוף, אלמא דהשחתת האילן דחמיר טהרי יש בזה סכנה וגם התורה החמירה בו שאין מלקות על כל בל תשחית אלא על הקוץ חילנות כמבואר ברמב"ם הל' מ"כ"ס פ"י והכי מוכח במכות (דכ"ג) ולימא משום קוץ חילנות שלוקה משום וחתו לא תכרות, ולא קאמר משום בל תשחית [וטעמא דמילתא כתבתי בחיבורי העמק דבר במקומן] והיינו שהביא הגמ' להוכיח שיש בקצירת חילנות חומר מדא' רב האי דיקלא דטענו קבא אסור למקליה פי' דבזמנת קב תמרים בכל השנה ה"ז לאינו, וכל הנאה וטורח הרי שוה יוסר ומכ"מ אסור לא משום שווי האילן אלא משום חומר האיסור, וכל הטעון קב מיקרי עושה פירות, ויש להוחר בו לבטל כל הנאה אשר יש בהשחתת האילן, ורק המפורש בגמ' שרי דהיינו מה שפי' הרמב"ם שם שמויק חילנות אחרים מהא דשמואל משום דגם הניזוקין המה חילנות ולא אולמא דהו האילן המזיק מהם, או שמויק שדות אחרים, שאינו שדות בעל האילן, וזה למדנו ממשנה דב"ב ובחרוב ובסקמה מוכח הא אין במקום החילנות שדות אחרים רק של בעל האילן אסור לקוץ, ומחוייב לסבול החזק ולא להשחית האילן שיש בזה לאו ולוקה, אבל חזק הבריות דוחה האיסור שבו, כמו שנדחה האיסור לעולם בהם תעבודו שאסור לשחרר משום מילה לקיים דברי המס' כמ"ש התוס' גיטין (דל"ח א') וכן הרבה, או מפני שדמיו יקרים, והוא מיומרא דרבינא, והיינו משום שאם העץ יקר מן הפירות הרי העץ הו המה הפירות ותכלית האילן, אבל הנאות אחרות של השחתת האילן מיקרי השחתה אסור, כך היה נראה דעת הרמב"ם ז"ל, איברא רבינו הרא"ש כתב בפ"י ואם היה לר"ך למקומו מותר, ועדיין יש מקום לחלק בין הנאות של השחתת האילן ולומר דוקא דהתועלת בל לבטלים עס ההשחתה, משא"כ אם רואה לבנות שם, ומי יודע דלמא לא מסתייע מילתא, וכהא דמגילה (דכ"ו) לא ליסתר איגש בי כנישתא כו' משום פשיעותא, וכל דבר שאין התיירו רק מה שיתקן אח"כ אסור כדתנן במסכת כלאים (פ"ב) לא יאמר אורע ואח"כ איפך כו' ה"ל אסור להשחית את האילן ואח"כ יבנה בית שמא לא יבנה וגמלא טובר על ל"ת כך דעתי הקלה טעה:

ב"ה, ה' לסר והשביעית וגו' תרל"ח.

קונטרס דבר השמטה

זה השם נאה לענין, אע"ג דאלל שמיטת כספים נאמר זה הלשון וזה דבר השמטה, ולא בעבודת הארץ מכ"מ לא מיבעיא לפרש"י בכריתא דרבי בנאי שמיטת הכתוב מדבר, וס דבר השמטה שטעם